

En utredning av konsekvensene ved å velge strukturalternativ 0 – ingen endring i skolestrukturen i kommunen.

Innhold

Innledning.....	2
Formål med utredningen	2
Strukturvalg 0. En videreføring av skolestrukturen slik den er i dag	3
Hva er strukturvalg 0.....	3
Hva innebærer strukturvalg 0.....	3
Kort om skolene, kapasitet og elevtall.....	3
Kort oppsummert om skolene.....	14
Elevkapasitet per skole	14
Prognoser for elevtallsutviklingen for barneskolene frem mot 2038.....	15
Investeringer og økonomi	17
Skoledrift	18
Skolebygg	19
Skolegrenser og nærskoleprinsipp	21
Fagmiljø og læringsmiljø	21
Rekruttering	22
Positive og negative konsekvenser.....	23
Positive konsekvenser.....	23
Negative konsekvenser	24
Samlet vurdering.....	24
Litteraturliste	25

Innledning

Skolebruksplanen ble lagt frem for kommunestyret 17.02.26 etter bred involvering og medvirkning fra elever, foreldre, medarbeidere og lokalmiljø. Kommunestyret vedtok planen og bad videre om nærmere utredning av noen strukturvalg. Før endelig vedtak om skolestruktur legges nå saken ut på høring.

Mandat fra kommunestyret:

“Skolebruksplan 2026 – 2038” (Sak 003/26) (vedlagt) med følgende vedtak:

1. *Kommunestyret tar skolebruksplanen til orientering.*
2. *Kommunestyret ber kommunedirektøren utrede konsekvensene av å videreføre alternativ 0.*
3. *Kommunestyret ber kommunedirektøren utrede muligheter og konsekvenser av strukturvalg 2:*
 - 3.1 *Strukturvalg 2A: Grinde, Straumen og Førland samlokaliseres til én ny barneskole i området Grinde-Aksdal-Eikeskog, med mål om realisering innen 4 - 6 år.*
 - 3.2 *Strukturvalg 2B: Frakkagjerd og Førre barneskoler samlokaliseres når bygningsmassen ved Førre skole har nådd sin levetid, anslått om 15 – 20 år.*
4. *Kommunestyret legger til grunn at en viderefører dagens skolestruktur inntil 2A er realisert.*
5. *Kommunestyret ber kommunedirektøren utrede behov og mulighet for etablering av en felles ressursavdeling for barneskolene, eventuelt som en del av etableringen av alternativ 2A.*
6. *Kommunestyret har som mål å legge til rette for åpne og gode prosesser i det videre arbeidet.*

Formål med utredningen

Denne rapporten skal gi en utredning av hvordan en videreføring av dagens skolestruktur påvirker investeringer og økonomi, fagmiljø og læringsmiljø, bygningsmessige kvaliteter og universell utforming, konsekvenser for støttetjenester, skolevei og skoleskyss, rekruttering og lokalsamfunn. Den skal også si noe om antatte positive og negative konsekvenser for elevene.

En videre vurdering av konsekvensene ved å opprettholde dagens struktur bygger på det kunnskapsgrunnlaget som står i *Skolebruksplan Tysvær kommune 2026-2038*. Der er det gjort rede for lokale og nasjonale styringsdokumenter, prinsipper, lover og forskrifter. De vil ikke bli gjentatt i denne rapporten. Det er også gjort rede for internasjonal og nasjonal forskning på skolefeltet. I vedlegg til skolebruksplanen ligger også medvirkningsrapporten som summerer opp brukerprosesser og dialogmøter gjennomført med ulike interessentgrupper. For helhetlig forståelse av vurderingene, anbefales lesere å sette seg inn i skolebruksplanen.

Strukturvalg 0. En videreføring av skolestrukturen slik den er i dag

Hva er strukturvalg 0

Strukturvalg 0, eller nåsituasjonen, er en videreføring av dagens skolestruktur med nødvendige vedlikehold. I dette strukturvalget går kommunen mot ingen endring i skolestrukturen de neste 30-40 årene.

Hva innebærer strukturvalg 0.

Strukturvalg 0 innebærer at dagens skolestruktur videreføres uten endringer. Kommunen beholder åtte skoler: én ungdomsskole, to kombinerte barne- og ungdomsskoler og fem barneskoler. Elevene fortsetter i sine nåværende skolekretser, og det blir ingen sammenslåinger eller nedleggelser.

Organisering forblir uendret, og dagens modell for ressursfordeling videreføres. Valget gir ingen stordriftsfordeler, og høye enhetskostnader ved små skoler vil vedvare - og ytterligere forsterkes ved elevnedgang. Dagens skolebygg fortsetter å være et samlingspunkt i lokalmiljøet og utgangspunkt for fritidsaktiviteter. Dagens skolestruktur gir mange elever mulighet for å gå og sykle til skolen. Samtidig består utfordringer knyttet til rekruttering, små fagmiljø og begrenset faglig bredde. Flere klasser på ulike alderstrinn kan måtte gå sammen, enten på grunn av økonomi eller på grunn av lærermangel. Kommunen må fortsatt bruke betydelige midler til vedlikehold og universell utforming ved flere bygg.

Kort om skolene, kapasitet og elevtall

Skolene i Tysvær har overkapasitet med dagens elevtall og har dermed mye ledig læringsareal. Det varierer i hvor stor grad grupperom er godt tilknyttet klasserom, men de fleste klasserommene har grupperom i nærheten. Møbleringen er jevnt over tradisjonell og inviterer i mindre grad til variasjon og sonedeling.

Skolene har mange spesialrom på plass, men flere av barneskolene mangler realfagsrom, naturfagrom, musikkrom og rom til kunst og håndverk. Se egen

beskrivelse av alle skolene i Del 2 i Skolebruksplanen. En kort oppsummering følger her:

Straumen skule

Straumen skule ligger sentralt til i Skjoldastraumen i området Haugen. Fylkesvei 515 går forbi skolen. Skolen er organisert over tre etasjer, med ulik størrelse og sammensetning av trinn. Avhengig av klassestørrelse på de enkelte trinn, er klasser sammen i enkelte fag/timer med trinnet over eller under.

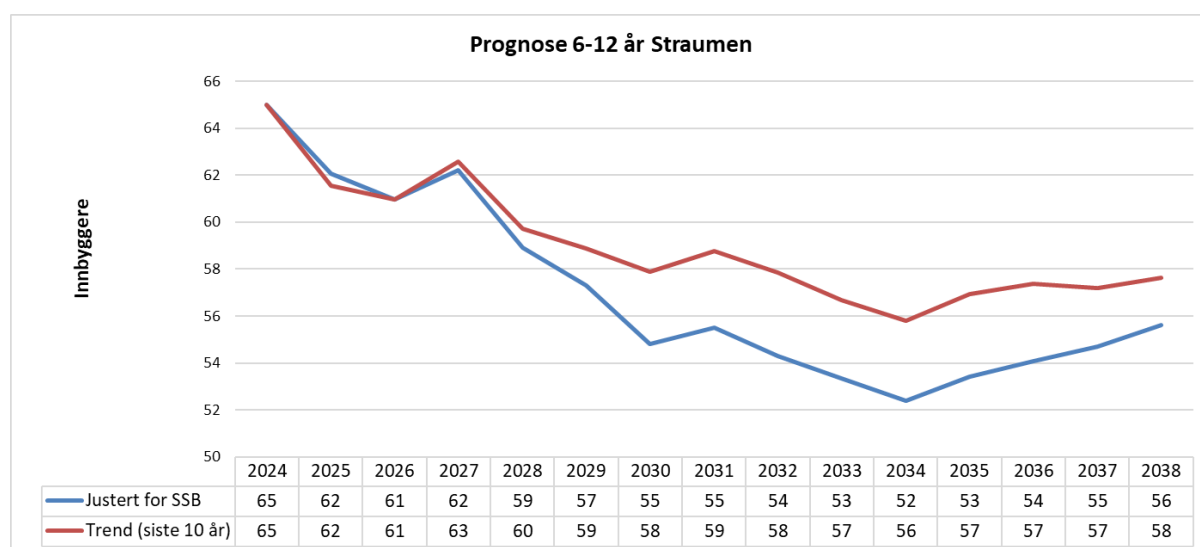
Elevtall 2025/26	70
Maksimal kapasitet	155 elever. Beregningen baserer seg på 7 klasserom.
Elevene slutfører grunnskolen på	Frakkagjerd ungdomsskole
Målform	Nynorsk

Elevtallsutvikling og prognose fra forrige skolebruksplan

	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23	23/24	24/25	25/26
Statistikk	88	92	91	86	85	82	72	70
Prognose forrige skolebruksplan	88	93	86	82	83	81	71	69
Differansen mellom statistikk og prognose	0	-1	5	4	2	1	1	1

Kilde: GSI og Skolebruksplan 2020-2035

Prognose 6-12 år 2024 – 2038 per 31.12 Straumen skolekrets



Graf: Prognose. Kilde: Kompas (2024 er statistikk)

Straumen skolekrets omfatter Yrkje, Dalsbygda og Straumen grunnkrets. I tillegg går det ni elever fra Fikstveit grunnkrets på Straumen skule (ca. 50 prosent av Fikstveit-elevene). Fikstveit er med i Grinde skolekrets sin prognose, noe som gjør at elevtallet for Straumen er høyere enn det som fremgår av grafen.

Grinde skule

Grinde skule er en to-parallell barneskole lokalisert på Grinde. Skoletomten er avgrenset av Grindavegen (E39) og Skjoldastraumsvegen (Fv515). Skolen drives gjennom fem frittstående bygninger. Brorparten av bygningsmassen er bygd over en etasje.

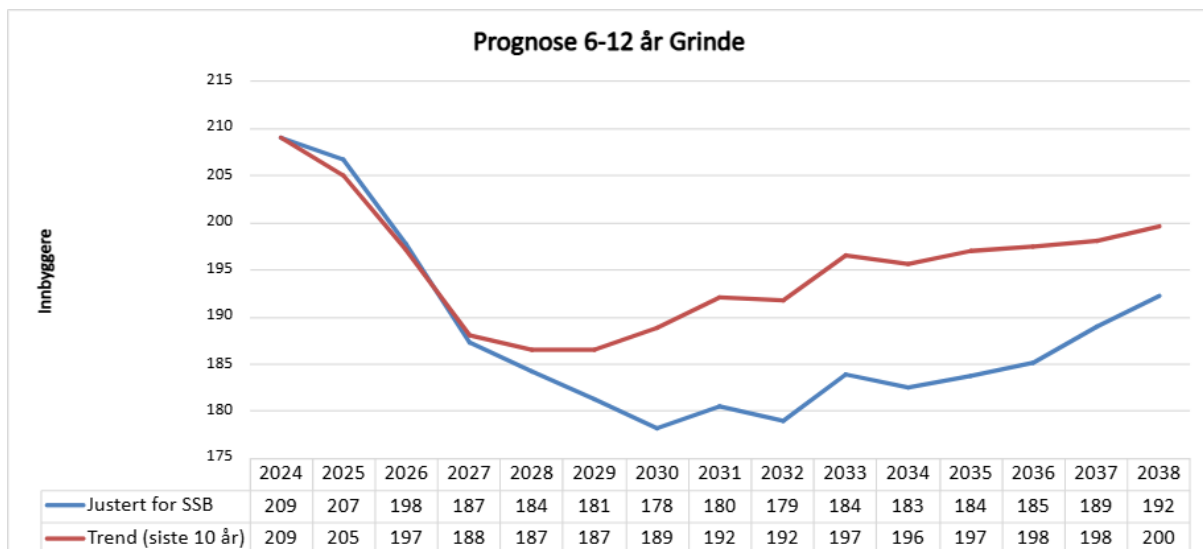
Elevtall 2025/26	184
Maksimal kapasitet	284 elever. Beregningen baserer seg på 13 klasserom.
Elevene slutfører grunnskolen på	Frakkagjerd ungdomsskole
Målform	Nynorsk

Elevtallsutvikling og prognose fra forrige skolebruksplan

	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23	23/24	24/25	25/26
Statistikk	229	219	223	225	212	197	190	184
Prognose forrige skolebruksplan	229	230	229	236	233	226	225	220
Differansen mellom statistikk og prognose	0	-11	-6	-11	-21	-29	-35	-36

Kilde: GSI og Skolebruksplan 2020-2035

Prognose 6-12 år 2024 – 2038 per 31.12 Grinde skolekrets



Graf: Prognose. Kilde: Kompas (2024 er statistikk)

Grinde skolekrets har omtrent halvparten av elevene fra Fikstveit grunnkrets. Selv om Fikstveit er registrert under Grinde skolekrets og med i prognosen, deles området med Straumen skule. Dette gjør at det faktiske elevtallet for Grinde er lavere enn det som fremgår av grafen.

Førre skole

Førre skole er en barneskole (1- 7.trinn) som driftes med to- tre parallell trinn lokalisert på Veim i nærheten av Førresfjorden. Skolen er plassert ved Stakkestadvegen nær ved hovedvei E134 mot Haugesund.

Elevtall 2025/26	273
Maksimal kapasitet	431 elever. Beregningen baserer seg på 20 klasserom.
Elevene slutfører grunnskolen på	Frakkagjerd ungdomsskole
Målform	Bokmål

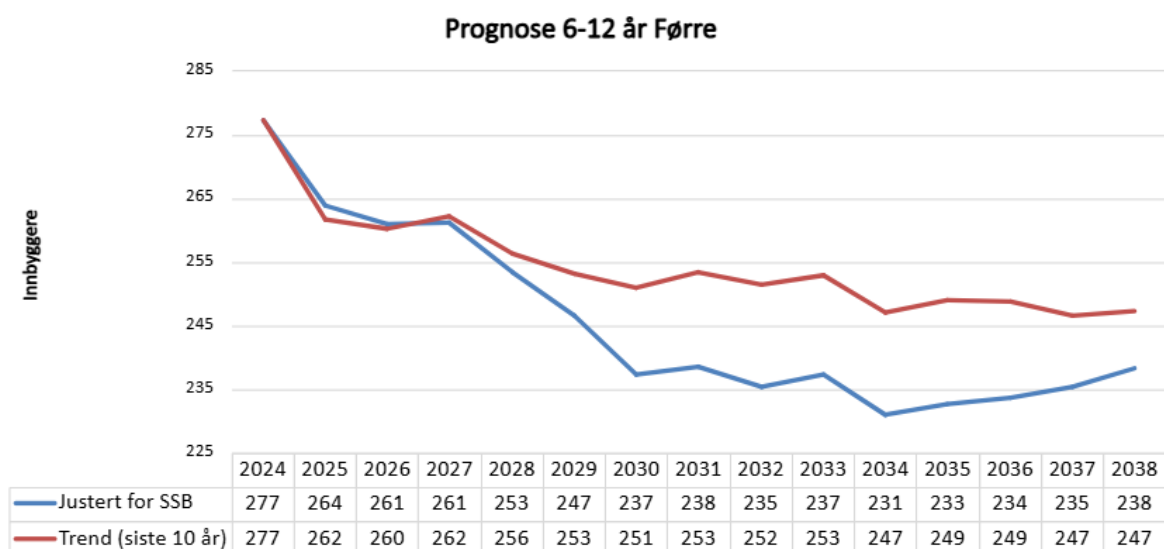
Elevtallsutvikling og prognose fra forrige skolebruksplan

	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23	23/24	24/25	25/26
Statistikk	273	256	257	259	244	270	276	273
Prognose forrige skolebruksplan	273	261	276	281	278	274	282	263

Differansen mellom statistikk og prognose	0	-5	-19	-22	-34	-4	-6	10
--	---	----	-----	-----	-----	----	----	----

Kilde: GSI og Skolebruksplan 2020-2035

Prognose 6-12 år 2024 – 2038 per 31.12 Førre skolekrets



Graf: Prognose. Kilde: Kompas (2024 er statistikk)

Førre og Frakkagjerd deler grunnkretsen Førre Hageby i sitt framskrivningsgrunnlag. Tabellen over er justert slik at Førre har 20 prosent av elevene i denne grunnkretsen i denne framskrivningen (dette kan variere i framskrivnings perioden).

Førland skule

Førland skule er en 1-7 barneskole som ligger på Førland. Skoletomten er plassert i tett tilknytning til Førlandsvegen, og ca. fem kilometer sør for Aksdal via E39. Skolen driftes i en bygning over tre etasjer. Skolen har varierende størrelse og trinnsammensetning. Avhengig av klassestørrelse på de enkelte trinn, er klasser sammen i enkelte fag/timer med trinnet over eller under.

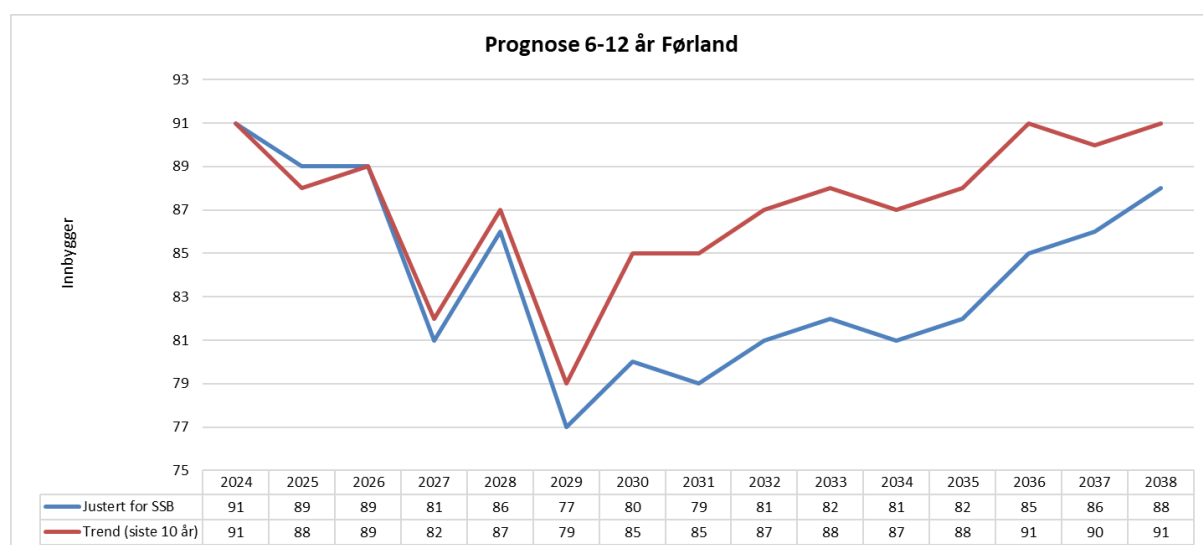
Elevtall 2025/26	85
Maksimal kapasitet	156 elever. Beregningen baserer seg på 7 klasserom.
Elevene slutfører grunnskolen på	Tysværåvåg barne- og ungdomsskole
Målform	Nynorsk

Elevtallsutvikling og prognose fra forrige skolebruksplan

	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23	23/24	24/25	25/26
Statistikk	75	79	99	91	84	77	86	85
Prognose forrige skolebruksplan	75	71	83	81	79	68	70	72
Differansen mellom statistikk og prognose	0	8	16	10	5	9	16	13

Kilde: GSI og Skolebruksplan 2020-2035

Prognose 6-12 år 2024 – 2038 per 31.12 Førland skolekrets



Graf: Prognose. Kilde: Kompas (2024 er statistikk)

Frakkagjerd barneskole

Frakkagjerd barneskole er en to-parallell barneskole lokalisert like ved ungdomsskolen og idrettsanlegget på Frakkagjerd. Skolen fremstår som en moderne barneskole, etablert i 2008. Skolen ligger sentralt med kort vei til Tysvær Arena.

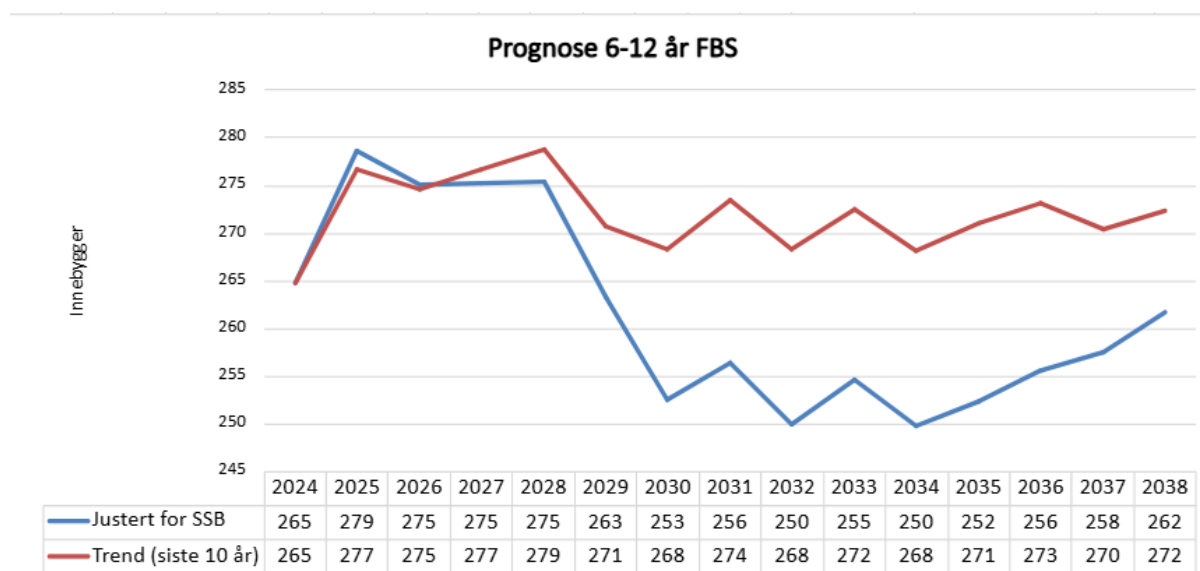
Elevtall 2025/26	266
Maksimal kapasitet	365 elever. Beregningen baserer seg på 14 klasserom.
Elevene slutfører grunnskolen på	Frakkagjerd ungdomsskole
Målform	Bokmål

Elevtallsutvikling og prognose fra forrige skolebruksplan

6-12 år	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23	23/24	24/25	25/26
Statistikk	283	262	278	259	275	278	261	266
Prognose forrige skolebruksplan	283	276	284	277	283	291	295	303
Differansen mellom statistikk og prognose	0	-14	-6	-18	-8	-13	-34	-37

Kilde: GSI og Skolebruksplan 2020-2035

Prognose 6-12 år 2024 – 2038 per 31.12 Frakkagjerd barneskolekrets



Graf: Prognose. Kilde: Kompas (2024 er statistikk)

Førre og Frakkagjerd deler grunnkretsen Førre Hageby i sitt framskrivningsgrunnlag. Denne tabellen er justert slik at FBS har 80 prosent av elevene i denne grunnkretsen i denne framskrivningen (dette kan variere i framskrivnings perioden).

Tysværvåg barne- og ungdomsskule

Tysværvåg barne- og ungdomsskule er en kombinert barne- og ungdomsskole 1. til 10.trinn og ligger sentralt i Tysværvåg i nærheten av idrettsanlegg. Skolen ligger i tett tilknytning til Tysværvågvegen, og ca. tre kilometer til hovedvei E39. Skolen driftes i tre bygninger, hovedsakelig en etasje.

Elevtall 2025/26 (1-10 trinn)	229 elever
--------------------------------------	------------

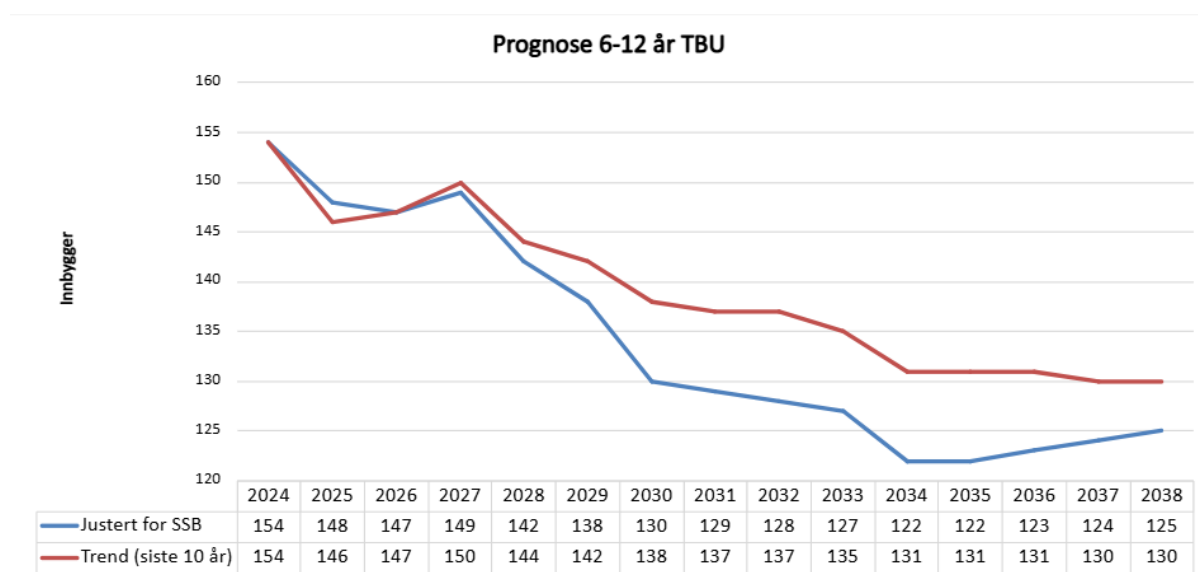
Maksimal kapasitet	422 elever. Beregningen baserer seg på 19 klasserom.
Målform	Nynorsk

Elevtallsutvikling og prognose fra forrige skolebruksplan

6-12 år	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23	23/24	24/25	25/26
Statistikk	159	141	136	143	138	153	141	138
Prognose forrige skolebruksplan	159	142	141	136	116	115	112	107
Differansen mellom statistikk og prognose	0	-1	-5	7	22	38	29	31

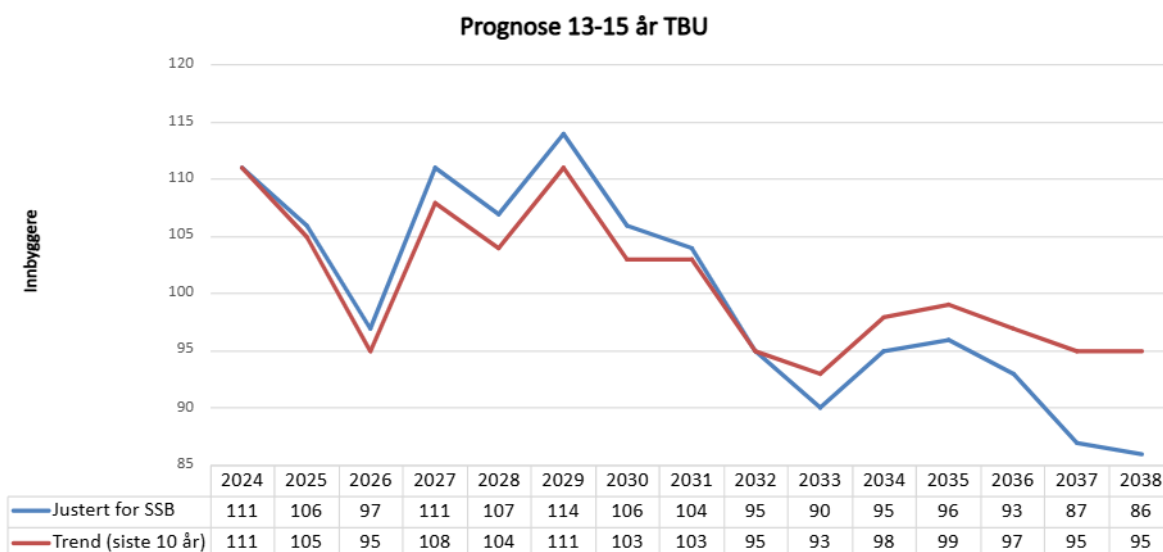
Kilde: GSI og Skolebruksplan 2020-2035

Prognose 6-12 år 2024 – 2038 per 31.12 Tysværvåg barneskulekrets



Graf: Prognose. Kilde: Kompas (2024 er statistikk)

Prognose 13-15 år 2024 – 2038 per 31.12 Tysværvåg ungdomsskulekrets (Førland og Tysværvåg)



Graf: Prognose. Kilde: Kompas (2024 er statistikk)

Nedstrand barne- og ungdomsskule

Nedstrand barne- og ungdomsskule er en kombinert barne- og ungdomsskole 1. til 10.trinn, og ligger sentralt i Hinderåvåg. Skoletomten ligger like ved fylkesvei 515. Skolen driftes hovedsakelig i ett bygg over en etasje.

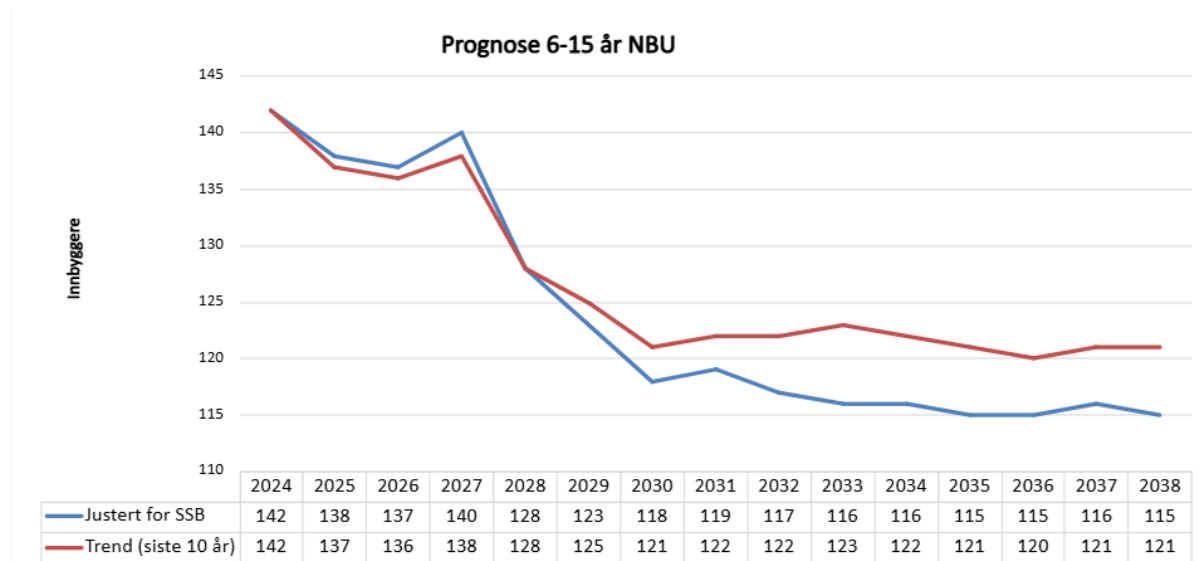
Elevtall 2025/26 (1-10 trinn)	129
Maksimal kapasitet	204 elever. Beregningen baserer seg på 10 klasserom.
Målform	Nynorsk

Elevtallsutvikling og prognose fra forrige skolebruksplan

6-12 år	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23	23/24	24/25	25/26
Statistikk	98	97	94	95	96	91	99	80
Prognose forrige skolebruksplan	98	95	93	89	79	72	78	65
Differansen mellom statistikk og prognose	0	2	1	6	17	19	21	15

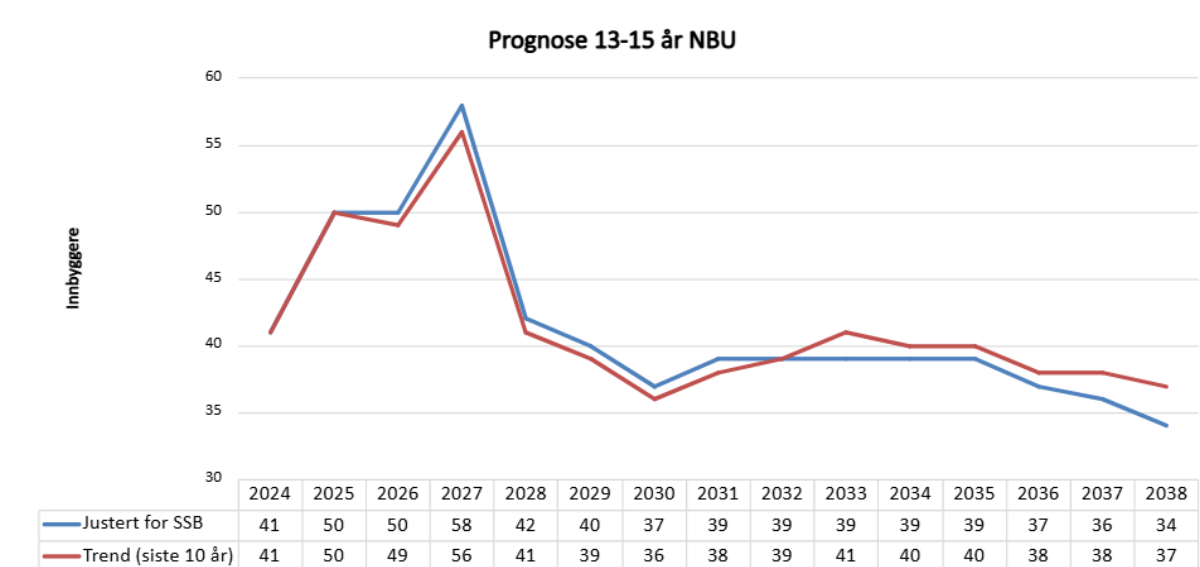
Graf: Prognose. Kilde: Kompas (2024 er statistikk)

Prognose 6-15 år 2024 – 2038 per 31.12 Nedstrand barneskulekrets



Graf: Prognose. Kilde: Kompas (2024 er statistikk)

Prognose 13-15 år 2024 – 2038 per 31.12 Nedstrand ungdomsskulekrets



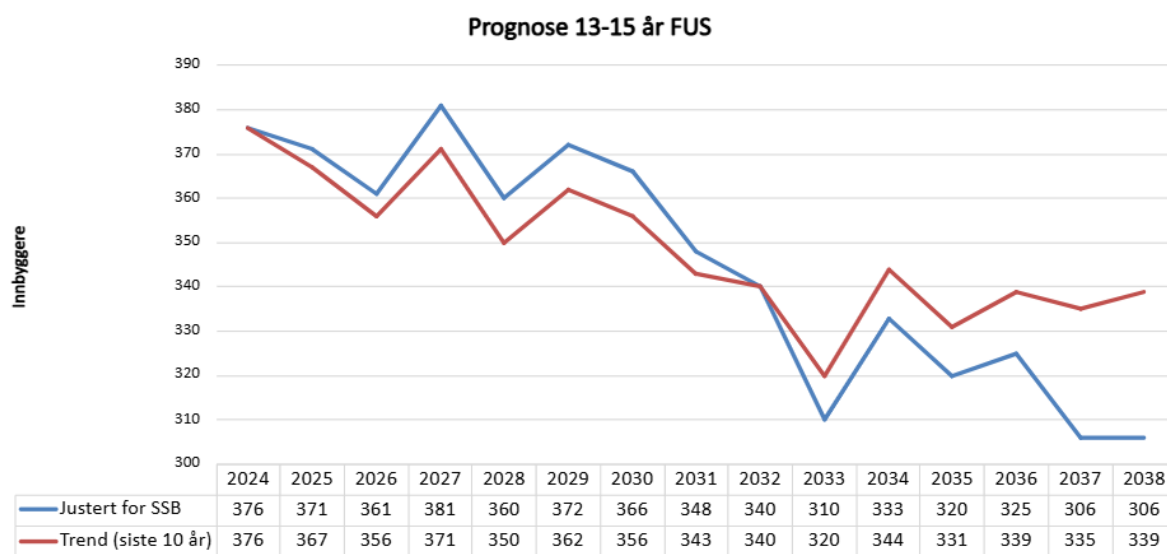
Graf: Prognose. Kilde: Kompas (2024 er statistikk)

Frakkagjerd ungdomsskole

Frakkagjerd ungdomsskole er kommunens eneste ungdomsskolen og har utelukkende 8-10.trinn. Den nye skolen åpnet i 2025, og er et fremtidsrettet læringsmiljø med moderne fasiliteter.

Elevtall 2025/26	330
Maksimal kapasitet	540 elver. Beregningen baserer seg på netto læringsareal på skolen.
Målform	Bokmål

Prognose 6-15 år 2024 – 2038 per 31.12 Frakkagjerd ungdomsskole



Graf: Prognose. Kilde: Kompas (2024 er statistikk)

Kort oppsummert om skolene

Skolene mangler i stor grad varierte arealer som inviterer til eller fremmer ulike måter å arbeide på, både grupperom og spesialrom.

En del soner og funksjoner preges av slitasje. De små skolene har lite eget areal til individuelt tilpasset opplæring. Ved lav kapasitetsutnyttelse er det likevel fleksibilitet nok til tilpasset bruk av eksisterende areal.

Inneklima er jevnt over dårlig, og det er ved samtlige skoler en anbefaling om å skifte ventilasjonsanlegg. Universell utforming er mangelfull ved alle skolene.

Alle barneskolene med unntak av Frakkagjerd barneskole, mangler areal for stell og pleie av elever med store, sammensatte behov.

Elevkapasitet per skole

Arealbasert kapasitet i klasserom er beregnet ved å dele netto areal i hvert klasserom på 2,5 m² per elev. Kapasiteten summeres på skolenivå ved å legge sammen kapasiteten i alle klasserom. Beregningen omfatter kun klasseromsareal, og inkluderer ikke areal som ganger, garderober, kott, toalett og øvrige fellesareal.

Størrelsen på klasserommene på de enkelte skolene varierer, og en vil dermed ikke få konstant elevkapasitet i forhold til antall elever det er plass til i klasserommene.

Oversikt over elevtall og kapasitet ved skolene.

Skole	Elevtall 2025/26	Kapasitet
Førland skole	85 elever	156 elever (beregningen baserer seg på 7 klasserom)
Straumen skole	70 elever	155 elever (beregningen baserer seg på 7 klasserom)
Grinde skole	184 elever	284 elever (beregningen baserer seg på 13 klasserom)
Førre skole	273 elever	431 elever (beregningen baserer seg på 20 klasserom)
Frakkagjerd barneskole	266 elever	365 elever (beregningen baserer seg på 14 klasserom)

Tysværvåg barne- og ungdomsskole	229 elever	422 elever (beregningen baserer seg på 19 klasserom)
Nedstrand barne- og ungdomsskole	129 elever	204 elever (beregningen baserer seg på 10 klasserom)
Frakkagjerd ungdomsskole	330 elever	540 elever (beregningen baserer seg på netto læringsareal)
SUM	1566 elever	2557 elever

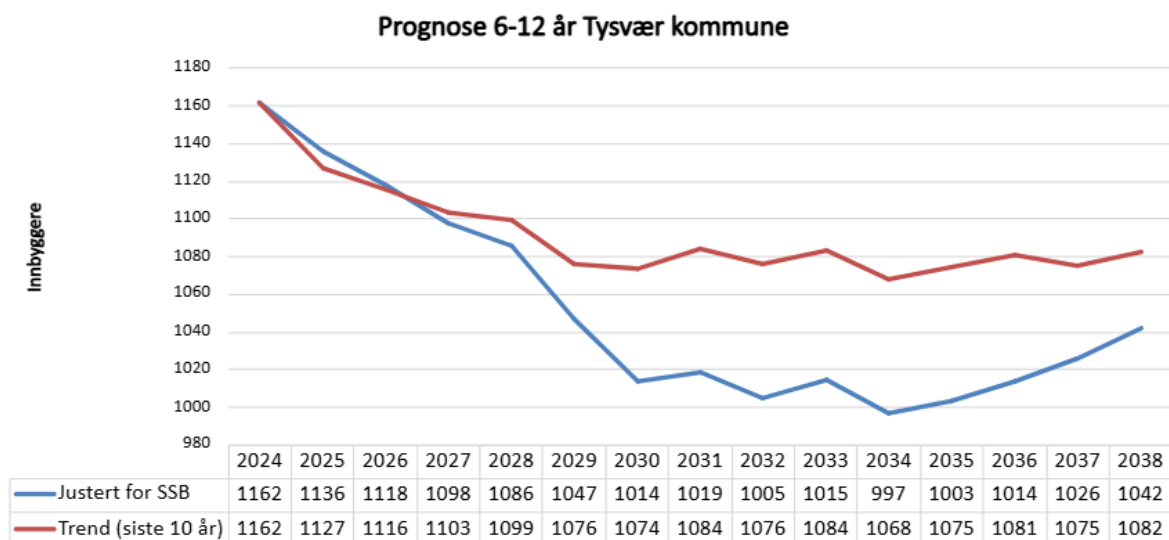
Skoler med ledig arealkapasitet har mer areal enn nødvendig i bruk. Dette medfører mer renhold, mer vedlikehold og mer forflytning av folk med tanke på effektivitet.

I de gamle byggene er det en del små klasserom. Dette medfører at en må dele elevgrupper i mindre klasser enn det som kunne vært mulig med større rom. Dette medfører større behov for personalressurs enn i skoler med større eller mer fleksible klasserom.

Prognoser for elevtallsutviklingen for barneskolene frem mot 2038

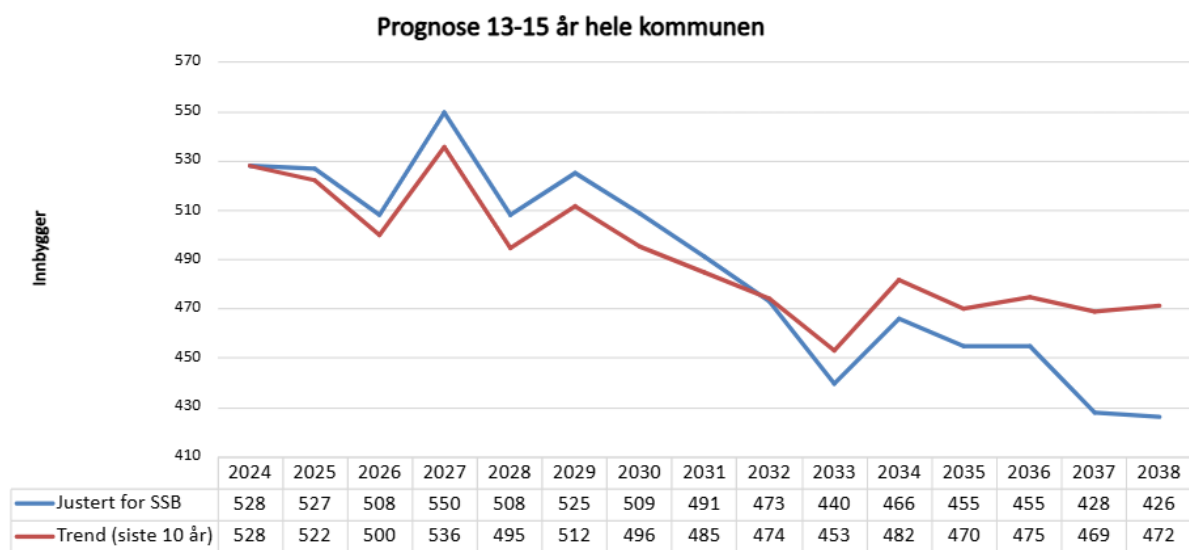
Familier flytter både mellom skolekretser og mellom kommuner gjennom skoleåret. Elevtall gitt på én dato er derfor kun et øyeblikksbilde.

Prognose for alle i aldersgruppen 6 til 12 år i Tysvær per 31.12.



Graf: Prognose alder 6-12 år 2024 - 2038. Kilde: Kompas (2024 er statistikk)

Prognosen tar utgangspunkt i aldersgruppen 6–12 år i skolekretsene, uavhengig av skole.



Graf: Prognose 13-15 år. Kilde: Kompas (2024 er statistikk)

Investeringer og økonomi

Strukturvalg 0 innebærer å beholde dagens skolestruktur uten endringer.

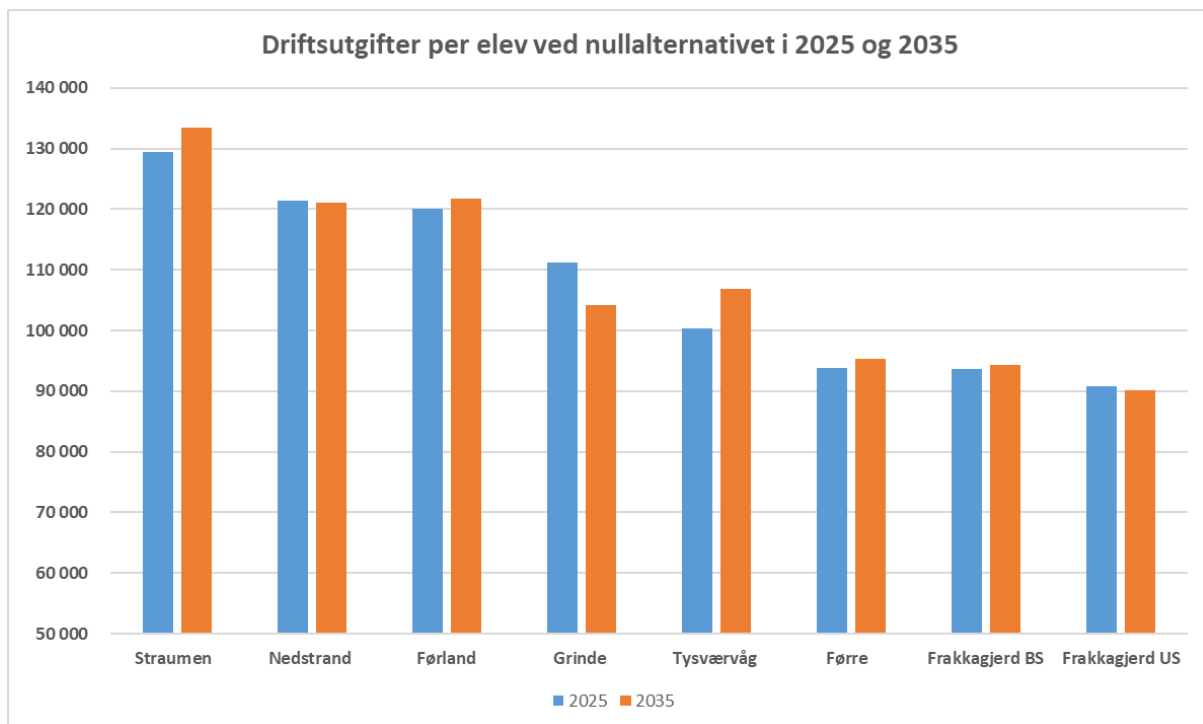
Innledningsvis må det pekes på at fra et økonomisk perspektiv er det å videreføre “0-alternativet” uten endringer ikke et valg som uten videre kan stå seg frem mot 2038 og utover. Tysvær kommune står i likhet med mange andre kommuner overfor en krevende kombinasjon av synkende elevtall, økende vedlikeholdsbehov, flere eldre og strammere økonomiske rammer. Dette vil gjøre det stadig vanskeligere å opprettholde en skolestruktur med mange små enheter, i lys av at kommunen da vil måtte bruke en stadig større andel av frie midler til å opprettholde en struktur som ikke er tilpasset framtidens demografi og økonomi.

Nullalternativet	2035 (2025-kroner)
Undervisning	2 750 000 kr
Administrasjon	0 kr
SFO	0 kr
Skyss	54 000 kr
FDV	0 kr
SUM	2 804 000 kr
Sats per elev (gjennomsnitt)	101 752 kr

(Positive beløp = besparelse)

I beregning av utgifter til skoledrift og FDV for nullalternativet i 2035, er det forventet en reduksjon i ressurstildeling på 2 804 000 kroner, sammenlignet med nullalternativet i 2025. Reduksjonen er i all hovedsak knyttet til undervisning av færre elever.

Nullalternativet i 2035 gir en estimert gjennomsnittlig sats per elev for driftsutgifter knyttet til tjeneste 2020 Grunnskole (undervisning og administrasjon) på 101 752 kroner, som er litt høyere enn gjennomsnittlig sats for nullalternativet i 2025 som er 101 431 kroner.



Figur 1: Driftsutgifter per elev per skole ved nullalternativet i 2025 og 2035. Kilde: Tysvær kommune.

Tysværskolene har i dag varierende ressurseffektivitet. Diagrammet ovenfor viser driftsutgifter per elev ved hver skole ved nullalternativet, basert på tildeling av ressurser til undervisning og administrasjon i 2025 og 2035¹. Diagrammet viser at dersom dagens skolestruktur opprettholdes samtidig som elevtallet synker, vil gjennomsnittlig kostnad per elev øke.

Straumen skule skiller seg ut som dyrest per elev, mens Frakkagjerd ungdomsskole er rimeligst per elev. Forskjellen mellom den dyreste og den rimeligste skolen i 2035 er anslått til over 40 000 kroner per elev.

Fra et økonomisk ståsted betyr dette at noen skoler binder opp ressurser som kunne kommet flere elever til gode. Økonomisk effektiv ressursbruk tilsier derfor at ved å redusere kostnadsforskjellene - altså flere elever på færre skoler- slik at driftsutgifter per elev går ned, kan frigjøre midler som kan styrke skolesektoren eller andre tjenester i kommunen.

Skoledrift

Skoleåret 2025/26 ble det delt ut ressurser/rammetimer til 1577 elever i Tysværskolen. Elevtallet er i stadig endring, og ved opptelling til Grunnskolens informasjonssystem (GSI) per oktober 2025, var det 1566 elever ved skolene i Tysvær. I tillegg gikk i overkant av 70 elever på privatskole i Haugesund kommune.

¹ For å kunne sammenligne driftsutgift per elev i 2025 og 2035, er timer gitt til tilrettelagt opplæring justert i henhold til elevtallsnedgang.

Framskrivningene viser et forventet elevtall på 1545 elever i 2035 (6-15 år), som er en nedgang på 32 elever. Det er Førre skole som vil ha størst elevtallsreduksjon. Også Frakkagjerd Ungdomsskole, Nedstrand barne- og ungdomsskule og Straumen skule vil ha en reduksjon i antall elever. Det er forventet liten endring i elevtallet ved Frakkagjerd barneskole, Førland skule og Tysværvåg barne- og ungdomsskule, mens elevtallet ved Grinde skule vil øke noe.

Undervisning

Det er forventet at elevtallsnedgangen på sikt vil føre til lavere utgifter til skoledrift. Sammenlignet med nullalternativet i 2025 er det estimert en reduksjon i ressurstildeling til undervisning på grunn av elevtallsnedgang på 2,75 millioner kroner i 2035, noe som utgjør rundt 3,15 årsverk. Derimot viser figuren med driftsutgifter per elev, at det vil bli høyere driftsutgifter per elev ved flere skoler, noe som tilsier et effektivitetstap fra dagens nivå.

Administrasjon

Gitt Tysvær kommune sine retningslinjer for administrasjon, vil elevtallsnedgangen ikke føre til endringer i tildeling av administrasjonsressurs ved den enkelte skole i 2035.

SFO

Framskrivningene viser at det vil være 5 flere barn på 1. - 4. trinn i 2035. Fordelt på barneskolene, er det ikke forventet at økningen vil føre til endringer i ressurstildelingen til drift av skolefritidsordningen.

Skoleskyss

Det er vanskelig å beregne fremtidige skyssutgifter, men med utgangspunkt i elevtallsnedgang og andel elever med rett på skoleskyss i 2025, er det forventet en reduksjon i skyssutgiftene på 54 000 kroner i 2035. Selv om lavere elevtall kan redusere utgiftene, er det usikkerhet knyttet til skyssbehov ved farlig eller vanskelig skolevei, noe som gjør estimerer usikre.

Skolebygg

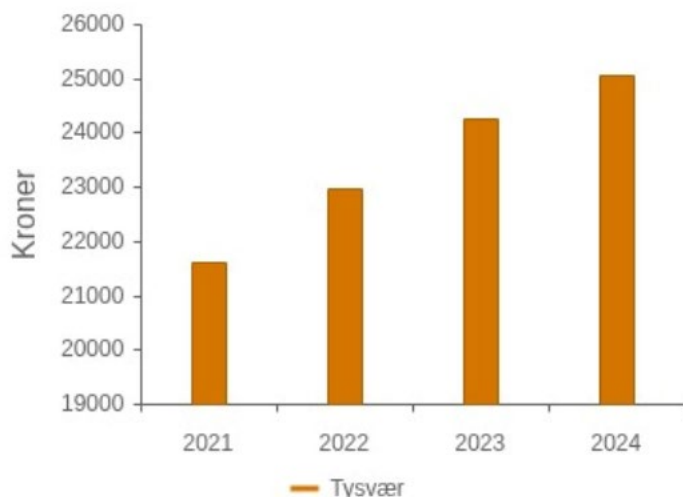
Driftskostnader

Driftskostnader til skolelokaler har økt jevnt over de siste årene, og reflekterer blant annet høye utgifter til energi, renhold og vedlikehold per kvadratmeter. Når elevtallet er fallende, vil disse faste kostnadene måtte fordeles på færre elever, noe som ytterligere forsterker kostnadsveksten per elev. Diagrammet nedenfor viser KOSTRA-tall for netto driftsutgifter til skolelokaler per elev fra 2021 til 2024. Kostnadene har økt med over 16 prosent på tre år, justert for inflasjon.

Det er ingen endring i antall kvadratmeter skolebygg ved nullalternativet fra 2025 til 2035, og dermed heller ingen endring i FDV-kostnader.

Grunnskole

Prioritet - Netto driftsutgifter til skolelokaler (222), per innbygger 6-15 år (B)



	2021	2022	2023	2024
Tysvær	21 605	22 982	24 268	25 077

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

**) Graf er justert med utgiftsbehov

Figur 2: Netto driftsutgifter til skolelokaler (222), per innbygger 6-15 år. Kilde: Framsikt.

Vedlikehold

Ved videreføring av eksisterende skolestruktur viser et forsiktig estimat at kommunen står foran et omfattende vedlikeholdsbehov på om lag 150 mill. kroner på kort sikt og 215 mill. kroner på lengre sikt. Kort- og langsiktig vedlikeholdsbehov er basert på tilstandsvurderinger av skolebyggene. Kortsiktig behov omfatter identifiserte vedlikeholdstiltak som bør gjennomføres relativt raskt for å opprettholde forsvarlig standard og funksjon i byggene. Når tiltakene faktisk gjennomføres, vil imidlertid avhenge av prioriteringer og økonomisk handlingsrom. Langsiktig vedlikeholdsbehov viser anslåtte tiltak som forventes å oppstå over tid som følge av normal slitasje og aldring i bygningsmassen.

Tabellen nedenfor viser vedlikeholdsbehov på kort- og på lang sikt.

MNOK	Førland	Straumen	Grinde	TBU	Førre	FBS	NBU	SUM
Kort sikt	19,3	20,3	16,8	26,6	33,2	13,8	20,5	150,5
Lang sikt	26,9	26,0	23,6	37,3	55,0	17,3	29,6	215,7

Generelt kan større vedlikeholds- og oppgraderingstiltak i eksisterende bygg nærme seg en betydelig andel av kostnadene ved nybygg. En rehabilitering av de tre skolene Grinde, Straumen og Førland er forsiktig estimert til om lag 76 mill. kroner. Dette

tilsvarer ca. 45 % av kostnadene til å bygge en ny skole, som er beregnet til 171,5 mill. kroner. En oppgradering vil imidlertid ikke innebære utskifting av alle grunnleggende konstruksjoner og den forventede levetiden vil derfor normalt være lavere enn for et nytt skolebygg.

Ved videreføring av dagens skolestruktur står kommunen dermed ikke bare overfor et betydelig vedlikeholdsbehov, men også vedvarende funksjonelle mangler på noen av skolebyggene, som spesialrom (kunst og håndverk, mat og helse, naturfag, kroppsøving) og fasiliteter for elever med særskilte behov.

Investeringer

Selv om videreføring av dagens skolestruktur i utgangspunktet kan fremstå som et alternativ uten store investeringer, vil det i praksis være behov for å gjøre endringer i eksisterende skolebygg for å møte krav til funksjonalitet og læringsmiljø. Allerede i dag mangler fem av åtte skoler tilfredsstillende naturfagrom og det er mangel på spesialrom og fasiliteter for elever med særskilte behov. Dersom kommunen skal oppfylle nasjonale krav og innbyggernes forventninger til skolebygg frem mot 2038, vil det være nødvendig med omfattende oppgraderinger. Med andre ord vil en videreføring av dagens struktur ikke frita kommunen for investeringer på sikt.

Skolegrenser og nærskoleprinsipp

Dersom strukturvalg 0 blir vedtatt som fremtidig skolestruktur vil kommunens skolekretsgrenser fortsatt bygge på dagens skolestruktur. Skolekretsgrensene kan fastsettes i lokal forskrift, men nærskoleprinsippet vil være førende.

Fagmiljø og læringsmiljø

For fagmiljøene ved de enkelte skolene vil ingen endring bety at gode samarbeid forblir uberørte og det vil oppleves trygt og stabilt for de fleste. Samtidig pekes det på at skolestrukturen slik man kjenner den ikke nødvendigvis vil kunne stå seg i fremtiden.

I *Skolebruksplan Tysvær kommune 2026-2038* er det allerede pekt på noen ulike fordeler og ulemper for fagmiljøet og læringsmiljøet gitt 0-alternativet.

Konsekvensene ved ingen endring vil innebære at de ulike skolene består og arbeidsformer, kultur og samarbeidsstrukturer forblir. Allikevel er det ikke slik at behov for omstilling og endringer forsvinner. Dersom rekrutteringsutfordringene fortsetter kan behovet for endrede måter å samarbeide på mellom skolene for eksempel, presse frem krav om omstilling. Dette vet man for lite om enda, men ser at det er forskningsmiljøer som snakker om ustrakt bruk av digital undervisning som en måte å demme opp for rekrutteringsutfordringer.

Skolebruksplanen peker også på både fordeler og ulemper for læringsmiljøet – og dermed også læringsutbytte for elevene. Både når det er fagmiljøer som er små (av

liten størrelse), og når det ikke har kvalifisert kompetanse og er ustabilt med tanke på høyt fravær.

Historisk sett har lærerjobben vært knyttet til enkeltlærerens arbeid med elevene bak klasserommets dør. Lærere har i stor grad vært alene med «sine» elever, «sine» fag, «sine» vurderinger; og dermed også «sine» dilemmaer, mestringsproblemer og suksesshistorier. Men stadig mer forskning tyder på at kvaliteten på læreres arbeid ikke bare utvikles i det direkte møtet med elevene, men i betydelig grad formes av de kollektive skolebaserte praksisene som skjer utenfor klasserommet. Kvaliteten på læreres arbeid formes med andre ord av den fellesskapskulturen de jobber innenfor, og de arenaene og praksisene som muliggjør deling, utprøving og systematisering av etablerte praksiser og ny kunnskap.

Samtidig innebærer dette alternativet at dagens strukturelle rammer for skolemiljøet videreføres. For elever som ikke finner sin plass i skolemiljøet, har få relasjoner til sine medelever og opplever dagens skole som begrensende, gir strukturvalg 0 lite rom for endring. Små elevmiljøer kan bidra til vedvarende utfordringer knyttet til vennskap og sosial inkludering.

Rekruttering

For første gang i moderne tid, fra midten av 2030-tallet, vil antallet personer i yrkesaktiv alder falle i absolutte tall. Denne utviklingen vil forsterke seg ytterligere etter 2040.

Demografiutviklingen betyr altså både en **økning** i antallet eldre og en **reduksjon** i antallet i arbeidsfør alder – **samtidig** ([NOU 2023: 4 - regjeringen.no](#)).

Kvalifiserte lærere er ryggraden i norsk skole. Tilstrekkelig med og kompetente lærere er helt avgjørende for at skolen har god kvalitet. Etterspørsel etter kvalifiserte lærere har gått merkbart opp de siste årene. Bildet krever allikevel nyansering. En forskningsrapport fra 2024 “Søkelys på arbeidslivet” gir en noe mer optimistisk fremtidsutsikt. Rapporten har en hypotese om at forventet lærermangel, stor etterspørsel etter lærere og liten beholdning av kvalifiserte lærere øker opptaket til lærerutdanningen fordi det blir større knapphet på kompetanse i framtiden ([Falch og Strøm, 2024. s.10](#)).

Samtidig krever grunnskolelærerutdanningen en 5 årig masterutdanning. En slik utdanning tar tid, og det vil derfor være utfordrende å sikre at tilgangen på kvalifiserte lærere til enhver tid matcher etterspørselen (ibid, s.2). Det er med andre ord et dynamisk samspill mellom det sterkt regulerte høyere utdanningsprogrammet og tilgangen på kvalifisert personell.

Selv om det er positivitet å skimte med tanke på tilgangen på kvalifiserte lærere nasjonalt, er man uansett nødt til å ta innover seg den utfordringen som skjer her og nå, i praksis og i Tysvær kommune. Konkrete tall fra GSI 2025/2026

(Utdanningsdirektoratet) viser at Tysværskolen har 15 lærere uten godkjent utdanning av totalt 181. Til sammenligning var tallet i 2021/2022 kun 2 av 175 lærere. Rektorene rapporterer om at det er utfordringer når det kommer til rekruttering, og mange peker også på at det blir en form for kannibalisme mellom skole og barnehage internt i kommunen, og mellom kommunene på ytre Haugalandet. Vi spiser rett og slett av hverandres kompetansebeholdning.

Positive og negative konsekvenser

Det er vanskelig å gi et entydig bilde av konsekvensene for barn og unge ved at skolestrukturen forblir uendret, gitt det utfordringsbildet som kommunen står overfor. Det som for noen elever vil være utfordrende og skummelt, kan for noen andre oppleves som en spennende utfordring. Opplevelsen av hva som er positivt eller negativt vil variere fra elev til elev. I tillegg er det noen faktorer som kommunen ikke kan direkte påvirke med skolestruktur; som rekruttering, antall som velger lærerutdanning, elevtallsutviklingen.

Positive konsekvenser

På den positive siden kan ingen endringer i skolestrukturen gi en stabilitet i skolehverdagen som mange elever trenger, og setter pris på. Relasjoner til medelever og lærere vil kunne fortsette som før og reiseveiene forblir kjent for alle involverte. Det vil ikke bli flere elever med behov for skyss på grunn av økt reisevei og sett i et folkehelseperspektiv er det bra. En ønsker at flest mulig barn og unge skal kunne gå eller sykle til skolen.

«Alle-kjenner-alle» er både positivt i skolemiljøet, og også for nærmiljøet. Hvor barna kan fortsette med fritidsaktiviteter lokalt og bygdene vil ikke bli berørte av skolenedleggelse. De mindre skolene, som Straumen og Førland har kultur for at elevene på tvers av trinn samarbeider i mer ustrakt grad enn på de større barneskolene hvor klassetrinnene er større. På de større skolene, legger en mer opp til at trinnene samarbeider på tvers av klasser. En er med andre ord vant til å kompensere for at det er små klasser på noen trinn ved de minste skolene.

For fagmiljøene anses de positive konsekvensene som mye av det samme som for elevene. Det vil være lærere som ikke ønsker å miste sin skole og opplever saker som skolestruktur utfordrende, og det vil være andre som opplever det som en spennende utfordring. Opplevelsen av hva som er positivt og negativt vil variere også for denne gruppen. Det er likevel mange lærere som trekker frem ønsket om å være en del av et stort profesjonsfaglig fellesskap og det som bringer med seg av utviklingsmuligheter – både faglig sett, men også organisatoriske. Som pekt på i skolebruksplanen vil det i en større organisasjon være flere muligheter for faglig sparring, veiledningsordninger, organisering av undervisning for å nevne noe.

Negative konsekvenser

Samtidig innebærer ingen endring i skolestrukturen klare utfordringer. For elever med behov for tilrettelegging er dagens tilbud ikke tilstrekkelig – både med tanke på de faktiske fysiske utformingene av skolebyggene og at det er mangefult med rom spesialrom, grupperom og mindre klasserom for skjerming av elever.

Et «alle-kjenner-alle»-miljø er også pekt på som en negativ side ved ingen endring. For de elever som har behov for et større miljø og som ikke finner seg til rette i et lite skolemiljø, vil ingen endring kunne bety at de opplever seg isolert og uten tilhørighet til et sosialt fellesskap på skolen.

Begrenset faglig bredde og dybde på grunn av manglende kvalifiserte lærere kan også redusere elevenes mulighet til å få variert og fordypet undervisning. Det er allerede pekt på at det er ulikt tilbud av valgfag ved de tre ungdomsskolene i kommunen per i dag. Små fagmiljø med begrenset kompetanse kan også gjøre det vanskelig å tilpasse undervisningen til elevenes ulike behov, inkludert spesialpedagogiske behov. Det er ikke nødvendigvis enkelt å sikre at en gir kvalitet i undervisningen til alle elever dersom man underviser en klasse som inneholder elever fra 1.-4. trinn. Så selv om små skoler og små forhold har mye positivt ved seg, er det også åpenbare negative konsekvenser.

I lys av skolebruksplanen samt det som trekkes frem her, er det grunn til å reflektere over om dagens struktur fremmer like muligheter og hindrer utenforskap slik målsetningen er i kommuneplanen sin samfunnsdel.

Samlet vurdering

Strukturvalg 0 betyr at skolestrukturen forblir uendret, men det innebærer ikke at ingenting vil endre seg. Spørsmålet er hvilke endringer kommunen selv skal styre, og hvilke som vil komme som en konsekvens av å ikke gjøre noe.

Å beholde dagens skolestruktur gir fordeler som kort reisevei, sterk tilhørighet til nærmiljøet og oversiktlige skolemiljøer, noe som kan bidra til trygghet og trivsel for mange elever. Samtidig innebærer det utfordringer knyttet til små og sårbare fagmiljøer, begrenset tilgang på kvalifiserte lærere i alle fag og risiko for ujevn kvalitet over tid. Disse forholdene kan påvirke læring og mestring, særlig for elever med særskilte behov.

Demografisk utvikling og flytting av ressurser fra oppvekst til eldreomsorg vil prege norske kommuner, og også Tysvær i årene fremover. Kravene til kvalitet og kompetanse er høye, og det er allerede i dag konkurranse mellom kommuner og skoler om kompetent arbeidskraft. Det er grunn til å tro at dagens skolestruktur ikke er entydig bærekraftig i et slikt lys, og at det dermed ikke er en solid struktur som nødvendigvis vil stå seg over tid. Slik sett er det ikke sikkert dagens skolestruktur vil være et forutsigbart tilbud for innbyggerne i kommunen; Med nåværende struktur

kan man måtte regne med diskusjoner knyttet til strukturendringer og nedlegging av skoler i kommunen også fremover.

Litteraturliste

NOU: 4 Tid for handling. Personellet i en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste. Regjeringen 2023.

SSB (2025) «Lærermangel – forskning og framskrivninger». [Lærermangel – forskning og framskrivninger](#)

Falch, T. og Strøm, B. (2025) «Lærermangel og lærerutdanning de siste 50 år og prediksjoner fram mot 2035». I tidsskriftet «Søkelys på arbeidslivet» [Lærermangel og lærerutdanning de siste 50 år og prediksjoner fram mot 2035 | Søkelys på arbeidslivet](#)